

הלכות ברכת הפירות וידרמטו

ואח"כ יתפלל לפיכך לא תיקנו בה מלכות וכן בברכות מעין שבע שבליל שבת הואיל ופתוחתה היא מעין ברכה ראשונה של תפילה י"ח^ה:

ב אפילו אם לא דילג אלא תיבת העולם לבר צריך לחזור ולברך שמלך לבדו אינו חשוב מלכותו (כי אין לו ביאור כלל בלא תיבת העולם שהוא סמוך עליה שאת"ל שהוא מוסב על תיבת אלהינו כלומר שאלהינו הוא מלך אין זו כוונת חכמים שתיקנו מלכות בברכות אלא שיהיה מוסב על ברוך שבתחלת הברכה כלומר ברוך מלך העולם שהרי מסיים שהכל כו' או אשר כו' או שעשה כו' שכל זה מוסב על ברוך וכשאינו אומר העולם אינו מוסב על ברוך אלא תיבת ה' אלהינו אבל מלך נשאר לבדו אלא א"כ היה אומר המלך ואת"ל שמלך מוסב למטה מלך שעשה כו' או מלך שהכל כו' גם זו אינה כוונת חכמים במטבע הברכות אלא ששאר הברכה יהא מוסב על השם שהוא עיקר הברכה ולא על מלך לבדו^י):

רמז עניית אמן אחר הברכות וכו' ה' סעיפים:

א העונה אמן אחר ברכתיו הרי זה מגונה^א אלא א"כ ברוך שתי ברכות או יותר^ב שיש אחיהו לזו בזה עונה בסוף כולן אמן^ג כמ"ש בסיומן נ"ד^ד ויש חולקין גם בזה^ה כמו שנתבאר שם וכן מנהג מדינות אלו ואין לשנות המנהג^ו.

ואחר ברכה אחרונה של פירות וכיוצא בהם לדברי הכל אינו עונה אמן אחר ברכת עצמו כי אין לה אחיהו עם ברכה ראשונה שהרי רשאי להפסיק ולדבר בינתיים^ז ואינו רומה לישתבח שיהא ברכה אחרונה אחר פסוקי דזמרה ויש לה אחיהו עם ברכה ראשונה שהוא ברוך שבת^ח לפי שאסור להשיח באמצע פסוקי דזמרה כמ"ש שם^ט:

ב אבל אחר ברכת אדם אחר מישראל חובה לענות אמן^י אע"פ שהוא אינו מחויב בברכה זו כלל^{יא} ואפילו לא שמעה מתחלתה ועד סופה אלא סופה בלבד^{יב} או אפילו לא שמעה כלל רק שהוא יודע איוו ברכה היא שלא תהא אמן יתומה כמ"ש בס' ק"ד^{יג}.

אבל נכרי המברך ברכה מן הברכות שתקנו חכמים אין עונים אחריו אמן אלא א"כ שמע כל הברכה מפיו^{יד} וכותים עשאו כנכרים לכל דבריהם^{טו} אבל אחר מין דהיינו האדוק לעבודה זרה^{טז} אסור לענות אמן אפילו שמעו כל הברכה מפיו^{טז} (לפי שסתם מחשבת

ד רוקח מ' שמן לבוש מ"ו.

ה חלוקתן מ' רסח מ"ו, וראה תוס' שם.

ו תוס' שם. ש"ע, וראה לעיל מ' קטו מ"ג וש"נ.

ז ראה משנה ברורה בבואור הלכה ד"ה ואפי' לא דילג. מחשבת חיים ע' קכט.

סיומן רטו

א בריתא ברכת מה ב.

ב רמב"ם הל' ברכות פ"א המ"ו. מור וש"ע מ"א.

ג רדב"ח. הבא בב"י.

ד סעף א וש"נ.

ה תוס' שם ו"ה דא. מרדכי שם רמז קסב. רמ"א מ"א.

ו רמ"א שם. לבוש ב"ח.

ז מ"א ס"ק א.

ח כדלעיל מ' נא ס"ד וש"נ.

ט חסונה ברכות נא, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ג. ש"ע

מ"ב. מ"ז ס"ק ב. וראה גם לעיל מ' קבר מ"מ, ושם

מבואר פירושו. וראה גם לעיל מ' קפ"ג מ"ו.

י גזר ברכות נג, ט"ב. ש"ע שם. וז"ה לעיל מ' קצח ס"א וש"נ.

יא רש"י במשנה שם. פסקי ר"ד ברכות נג, ב ד"ה ענין.

יב ששה מקובצת שם ר"ה אמוקא. אליה רב מ"ק ב.

יג סעף א וש"נ.

יד רמב"ם הל' ברכות נא, ב ד"ה כל. רמ"א מ"ב.

טו רמ"א ברעף רמ"א שם.

טז רש"י גיטין מה, ב ד"ה מין.

טז רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ג. ש"ע שם (לענין

אפקורוס. וראה ש"ך י"ד מ' רפ"א ס"ק א דהיינו מין).

הלכות ברכת הפירות רטו תרא

מן בהזכרת השם היא לעבודה זרה¹¹) וכן מי ששינה ממבע הברכה אין עונין אחריה אמן¹².

וכן אין עונין אמן אחר תינוק שלומד הברכות לפני רבו¹³ שמוחר ללמד לתינוק הברכות כהקונן אפילו שלא בזמנן¹⁴ ואע"פ שהם לבטלה בשעת הלימוד אע"פ שאסור לגדול המתלמד¹⁵ אבל כשאינן מכרכין לבטלה עונין אחריהם אמן¹⁶ כגון שמכרכין אותן בזמנן כדי לפטור מחיובן שהם חייבים בהן כדי להנכם במצות וכן בשעה שקורין ההפטרה בציבור ומכרכין לפניה ולאחריה¹⁷:

ג' כל המכרך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא¹⁸ והרי הוא כאילו נשבע לשוא ואסור לענות אמן אחריו¹⁹ ואע"פ שמן התורה אין איסור בהזכרת שם שמים לבטלה אלא כשמוזכרו בדברי הבאי שאין בהם צורך ולא בדרך ברכה אע"פ שאינה צריכה מ"מ מדברי סופרים אסור אפילו בדרך ברכה שאינה צריכה²⁰ (אבל לצורך מותר להוכיר אפילו בדבר הרשות²¹):

ד' אסור לגרום ברכה שאינה צריכה כגון כל שני דברים שיכול לפטורם בברכה אחת אסור לגרום שיצטרך לחזור ולברך²² כגון שיפסק בנתיים בשיחה או בדבר אחר הגורם שיצטרך לחזור ולברך²³ ואפילו בשבת שחסרו הרבה ברכות ממנן ק' ברכות שחייב אדם לברך בכל יום²⁴ אסור לגרום ברכה שאינה צריכה כדי להשלים לק'²⁵.

במה דברים אמורים כשיכול לפטור ב' דברים בברכה שהיא מיוחדת לשניהם אבל אם היא מיוחדת לדבר אחד אלא שיכול לפטור בה גם השני בתורת מפלה טוב יותר להרבות בברכות כמ"ש בס' רד"ב²⁶:

ה' לפיכך אם הביאו לו פירות בתוך הסעודה טוב יותר להניחם לאחר ברכת המזון כדי שיוכר אחריהם ברכתם האחרונה המיוחדת להם ולא יפטרם בברכת המזון שאינה מיוחדת להם²⁷ ואינה פוטרתם אלא משום שהם נחשבים מכלל הסעודה הואיל ובאו קודם שמשכו ידיהם מן הפת ואם כאו אחר כך טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם ואין נפטרים בברכת המזון שאין ברכת המזון פוטרת מעין ג' ולא בורא נפשות רבות כמ"ש בס' קע"ו²⁸ ור"ה²⁹ ויש חולקים³⁰ ויש להחמיר כסברא הראשונה.

רבה ס"ק ה. עני' שית' צמח צדק ס"ג אות ב.
כז ברלעיל ס"י קנז ס"ב. ס"י קפח ס"ג. ועי' סדר ברה"ג פ"ג ה"ד.
כח מ"א ס"ג. וראה גם לקמן ס"י רנא ס"ב. ס"י רפב ס"ג. ס"י רנא ס"ג.
כט ברלעיל ס"י כה ט"ז וש"נ.
ל ברלעיל ס"י טו ס"א.
לא מ"א שם.
לב סעף ח וש"נ. וראה גם לעיל ס"י ריג ס"ג. לקמן ס"י רנט מ"א וקו"א שם ס"ק ד. וראה הע"ב תשכ"ע ע' 63. קצור הלכות מש"ע אה"ז מולואים לס' רצ.
לג אבן העזר ס"י ריב.
לד סעף ו.
לה ס"י זה בשמ"ע לא הגיע לדיוע, וראה סדר ברה"ג פ"א ה"ד.
לו מ"א ס"ק ו. וראה גם מ"א ס"י ריב ס"ק ג.

יז ראה רש"י גיטין שם ר"ה ישרף. וראה גם לעיל ס"י לט ס"ד וש"נ.
יח רמב"ם ושו"ע שם.
יט ברכות נו. ב. מור וש"ע ס"ב.יג.
כ רמב"ם שם ר"ה. שו"ע ס"ג. ולענין בנגזם ראה לעיל ס"י קמו מוסכ"ג. ס"י קנז ס"ד. לקמן ס"י תרפ ס"ד.
כא מ"א ס"ק ה. אליה רבה ס"ק ד. וראה אנ"ק ח"ג ע' קלח.
כב ואו יכולים אפי' להוציא אחרים שמחייבים בברכה מדרבנן, ברלעיל ס"י קנז ס"ג. עני' לעיל ס"י לט ס"א בהצ"ע. לקמן ס"י תנש סוף ס"ג.
כג רש"י ברכות שם ר"ה אבל בעיקר, מור וש"ע שם. וברלעיל ס"י תרפ ס"ח.
כד ברכות לג. א. וראה לעיל ס"י קמו ס"ב וש"נ.
כה חוב"ט חל' ברכות פ"א ה"ז. שו"ע ס"ד.
כו חוב"ט ר"ה לג. א ר"ה הא. רא"ש קרוינן פ"א ס"י מג. תרומת השמן ס"י לו בשם הגאונים. ח"א ס"ק ו. אליה

תרב

הלכות ברכת הפירות רטו

ובפרט בשבת ויום טוב כרי להשלים ק' ברכות יש לו להניחם לאחר ברכת המזון להשלים בהם¹⁷ ולא לסמוך על שמיעת חזרת הש"ץ וברכת התורה וההפטרה¹⁸:

סלוק הלכות ברכות¹⁹:

תם ונשלם שבת לאל בורא עולם

הלכות הסוכה על כל הני רבותא נגד המג"א אין מנחתים
אותו.

לח כדלקמן סי' רפד ס"ז. סי' רצ ס"א. וראה גם לעיל סי'
מו ס"א וש"נ.

לט חלק מהלכות סימנים רמורכב נלקטו בלוח ברה"ג
פרקים יא"ב, ובסדר ברה"ג פרקים יא"ג.

לו של"ה מטבת שבת (קלר, א) ר"ה אמר. הובא במ"א
שם (וראה גם סדר ברה"ג פ"ג הפ"ו). וראה לקמן קל"א
שם שהאי"ך ברבריהם, ומסים: וצא דגני של של"ה ברור
לפי דעת הרא"ש ושור ושי"ע החולקים על התוס' וכן הוא
ג"כ דעת רבינו קלונימוס ואור ורדכי משה כאן מהר"ם
גלאנצ'ו וספר הכרונות ובעל כנסת הגדולה שהעתיקם